

מבקשות מקלט: סחר בנשים לצורכי זנות

האחריות היא עלינו -
הן כמדינה, הן כבני
אדם והן כנשים.
כל פגיעה באישה
באשר היא, ללא
הבדל מעמד,
דת או צבע עור,
מהווה פגיעה ישירה
במין הנשי. בשנת 2014,
הגיע הזמן שגופה של
האישה יפסיק להיות
הראשון להיפגע

ישראל כנשה עוד פסגה בהומניזם המערבי: על פי דוח משרד החוץ האמריקני, ישראל נמצאת בדירוג העליון של המדינות הנאכקות בסחר בבני אדם (Report Trafficking in Persons, 2013). האומנם? המציאות בישראל 2014 בכל הנוגע לסחר בנשים אכן שניתה פניה, אך לא את מהותה. הנשים עדיין נאנסות, גופן משמש ככלי למסחר ולמימוש הנאותיו הפרטיות של הגבר. הן מושטקות ובעיקר שקופות. על פי מקורות מידע שונים, מסתמן כי קורבנות הסחר והזנות בישראל הן בעיקר נשים מבקשות מקלט ומגרות עבודה (רבינוביץ', 2013).

סחר בנשים מתבצע כשלוש רמות: ברמה הגלובלית - נשים המיובאות מארצות שונות לישראל; ברמה האזורית - סחר בנשים ממדינות שכנות; ברמה המקומית - נשים נסחרות בתוך ישראל. תופעת הסחר בבני אדם החלה בארץ בשנות ה-90, בייבוא נשים לצורכי זנות, והגיעה לשיאה בראשית שנות האלפיים. רוב קורבנות הסחר היו נשים צעירות, שהוכאו מחבר העמים שלא חקוק וממכרו למכוני זנות תוך קיום בדיקות גופניות משפילות. בשנת 2007 הצטמצמה התופעה במידה ניכרת, ובשנת 2010 לא זוהו נשים כקורבנות סחר לזנות בישראל (לבנקרון ודהאן, 2003). נראה כי תופעת הסחר בנשים המיובאות לישראל מוגרה, אולם האם היא מוגרה ברמה המקומית?

סחר בנשים למטרות זנות ברמה המקומית טרם חלף, ואף רחוק מכך. הנשים הנסחרות הן כרובן חסרות מעמד, בעיקר נשים מסודן ואריתריאה אשר הגיעו למחוזותינו כדי לבקש מקלט. ניצולן המיני התחיל בארץ מוצאן, נמשך בסני ומתקיים גם בגבולות המדינה. עדויות לא מעטות מתארות מקרים של החזקת נשים וקטינות בכוח, לשם ניצול מיני ומסחרי (רבינוביץ', 2013).

מתוך דיווחים שונים של עמותות העוסקות בתחום, עולה כי מדובר בתופעה שכיחה ונפוצה, בעיקר בדרום תל אביב. הסחר בנשים למטרות זנות מתבצע לאור יום, במקלטים מחתרתיים שבהם הנשים מעניקות שירותי מין ומהוות חלק מתעשיית המין המסחרית. מרבית הסוחרים הינם גברים הגמנים עם אוכלוסיית מבקשי המקלט. מצב זה מתאפשר בד בבד עם פרסום הדוח ממשרד החוץ האמריקני, המדרג את ישראל בדירוג העליון של המדינות הנאכקות בסחר בבני אדם. כיצד מתאפשר מצב פרדוקסלי זה?

בישראל נעשתה פעילות רבה בתחום החקיקה למיגור תופעת הסחר בבני אדם. בשנת 2000 תוקן חוק העונשין, כך שיכלול איסור מפורש על סחר בבני אדם ויטיל עונשים כבדים על הסוחרים. ב-2001 חתמה ישראל על פרוטוקול פלרמו, שאחת ממטרותיו היא הגנה על קורבנות סחר ומתן סיוע להם תוך כיבוד מלא של זכויותיהם. ב-2006 נחקק חוק איסור סחר בבני אדם (הכנסת, רשומות ספר החוקים, 2006), וסביבו פורסמו החלטות ממשלה שונות באשר לזכויות הקורבנות המוכרים כנפגעי סחר. הכרה בנשים כקורבנות סחר מזכה אותן בפיצוי כספי.

עמית שירת - עובדת סוציאלית בפריקט "משלבים", סטודנטית לתואר שני באוניברסיטה העברית.
שחר גואלמן - עובדת סוציאלית ומנהלת פרויקט "כתוב רחוב" בעיר לוד - עמותת עלם, סטודנטית לתואר שני באוניברסיטה העברית.

מאמר זה נכתב במסגרת הקורס "מדיניות וקהילה", בהנחיית פרופ' ג'וני גל וד"ר עדיט בליטרכהן.

בסיוע משפטי, באפשרות להיקלט במקלט לקורבנות סחר ובסיוע במציאת עבודה ולבנקרון ודהאן, 2003).

לכאורה, חקיקה זו מקיפה דייה, אלא שלנשים הנמנות עם אוכלוסיית מבקשות המקלט יש נוהל טיפול מיוחד להסדרת מעמדן ולהמשך שהייתן בארץ לצורכי חקירה, מתן עדות ושיקום. תהליך זה מחייב את האישה להציג ראיה לעצם היותה קורבן סחר, ועליה להגיש בקשה המלווה בתהליך ביורוקרטי מייגע וכמעט בלתי אפשרי. כל זאת, כדי לקבל רישיון לשנה בלבד לצורך שיקום. לאחר שנה, זכויותיה יילקחו ממנה: מעמדה ישונה ממעמד של קורבן למעמד "מסתננת" ויהיה עליה לחזור לארץ מוצאה (ברזילי ומיכאלי, 2012). מיותר לציין כי תקופה זו אין בה ולו מעט בכדי לתת מענה אמיתי למצוקותיה ולסיכויי שיקומה של הנפגעת. נוצר מתח בין רצונה של הממשלה לסייע לקורבנות סחר בבני אדם לבין הרצון למנוע השתקעות של זרים. עובדה זו מעלה שאלה מהותית: מהי המדיניות המעכבת את תהליך ההכרה בנשים הנמנות עם אוכלוסיית מבקשי המקלט כקורבנות סחר?

המדיניות בישראל באשר לאוכלוסיית מבקשי המקלט מסודן ומאיריתריאה הינה "הגנה קבוצתית". מתוקף הגנה זו, המדינה מכירה בכך שלמבקשי המקלט נשקפת סכנה במדינות המוצא, אך מסרבת לקיים הליך פרטני לבירור מעמדם. ישראל היא המדינה המפותחת היחידה המשתמשת בהגנה זו כתחליף למתן מעמד פרטני של פליט (משה, 2013). על כן, אין מנוס מלהניח כי על המדינה להעניק בדיקה כזו. שתדון באופן פרטני בכל מבקש מקלט ובה יוחלט מי זכאי לקבל מעמד של פליט ומי זכאי לקבל מעמד של נפגע סחר בבני אדם בפרט. מדובר באוכלוסייה פוסט טראומטית, פגועה ומושקת, שסבלה ועודנה סובלת מאכזריות ומהחפצה. מגוון לצפות שבמצבן הן תהיינה אסרטיביות בדרישתן לעמוד על זכויותיהן, האחריות היא עלינו - הן כמדינה, הן כבני אדם והן כנשים. כל פגיעה באישה באשר היא, ללא הבדל מעמד, דת או צבע עור, מהווה פגיעה ישירה במין הנשי. בשנת 2014, הגיע הזמן שגופה של האישה יפסיק להיות הראשון להיפגע.

רשימת מקורות

1. ברזילי, ג. ומיכאלי, ר. (2012). זכויות נשים נסחרות. אישה לאישה - מרכז פמיניסטי חיפה.
2. הכנסת (2006). רשומות ספר החוקים. חוק איסור סחר בבני אדם תיקוני חקיקה, התשס"ז-2006. אוחר מתוך: <https://www.knesset.gov.il/Laws/Data/law/2067/2067.pdf>
3. לבנקרון, נ. ודהאן, י. (2003). אישה עוברת לסוחר: סחר בנשים בישראל. מוקד סיוע לטובדים זרים, אישה לאישה - מרכז פמיניסטי חיפה ומרכז אדווה
4. משה, ג. (2013). מדיניות כלפי מבקשי מקלט באיחוד האירופי ובמדינות מרכזיות בו: סקירה משווה. הכנסת, מרכז המחקר והמידע.
5. רבינוביץ, מ. (2013). סקירת פעילות של מדינת ישראל בתחום המאבק בסחר בבני אדם: הטיפול בתופעת הסחר בנשים. ירושלים: הכנסת מרכז המחקר והמידע.
6. Report Trafficking in Persons (2013). U.S. Department of State DIPLOMACY IN ACTION. אוחר ביולי 2014 מ: <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2013>